

Seudullinen päätöksenteko- ja suunnitteluprosessi

Tähän esitteeseen on koottu Kansalaiskanava-hankkeen kokemuksia ja toimenpide-ehdotuksia seutuosallisuuden kehittämiseksi. Esitteessä on kuvattu yksinkertaistettu seudullinen suunnittelu- ja päätöksentekoprosessi sekä siihen liittyvät vuorovaikutuksen mahdollisuudet ja haasteet korjaavin toimenpide-ehdotuksin höystettynä.

1. IMPULSSI

Esim. idean, aloitteen, palautteen, toiveen tai tarpeen syntyminen ja täsmentyminen

2. TUNNISTUS

Impulssin havainnointi ja vastaanottaminen

3. PROSESSIIN POIMINTA

Sellaisten impulssien valitseminen, jotka käynnistävät toimenpiteitä

4. VUOROVAIKUTTEINEN VALMISTELU/SUUNNITTELU

Prosessi, jossa laaditaan luonnoksia ja suunnitelmia hankkeen toteuttamisesta

5. SEUDULLINEN PÄÄTÖKSENTEKO

Vaihe, jossa valitaan tapa, jolla hanke valmistellaan ja toteutetaan

6. TOTEUTTAMISVAIHE

Valitun suunnitelman toteuttamisvaihe

Kansalaiskanava- hankkeen julkaisut

Asiakasosallisuuden itsearviointityökirja

Kanavaopas

Kansalaiskanava – Seutuyhteistyötä paikallistasolla

Virtaa vuorovaikutukseen!

Vuorovaikutuksen työkaluja alueen toimijoille

Tuotokset löytyvät osoitteista:

www.helka.net > Kansalaiskanava

www.helsinginseutu.fi > Osallistuminen > Kansalaiskanava

Kansalaiskanava

Seutuyhteistyötä paikallistasolla

Toimenpide-ehdotukset – YHTEENVETO

Seutuportaalista rakennetaan seutuosallistumisen ja -tiedottamisen solmupiste

- joka sisältää tietopaketin seudun toimijoiden rooleista, vastuista ja yhteystiedoista. Seutua koskevan tiedonkulku helpottuu, kun seutuhankkeet ja seutua koskevat päätökset löytyvät samasta paikasta esimerkiksi tietopakettiin yhdistettynä (esimerkkinä www.raksa.info). Seutuhankkeiden kotisivujen osoitteisiin kehitetään yhteinen rakenne esimerkiksi yhtenäisellä alkuliitteillä.
- Lisäksi tämä sivusto sisältää seutupalautte- ja seutualoitte-laatikon, eli seutua koskevia aloitteita eteenpäin välittävän sähköisen kanavan. Tällöin asukkaan näkökulmasta oikean palaute- tai tiedonsaantikanavan löytäminen helpottuu.
- Jokaisen kaupungin, kaupunginosan ja muun seudun toimijan kotisivulle tulee linkki tähän kokonaisuuteen. Ilmaisjakelulehtien seutuhankepalstat tukevat sähköistä tiedottamista.

Seutua koskevat prosessit kuvataan yhteisesti ja avoimesti

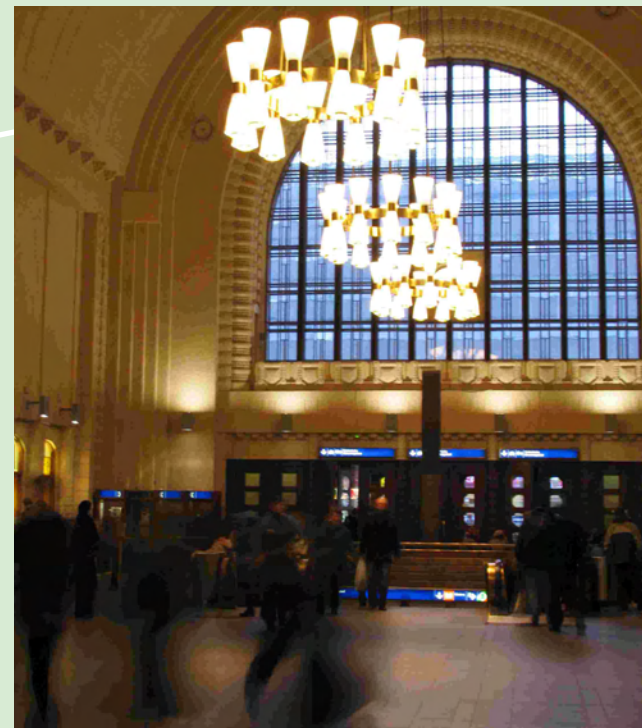
- Seudullisten impulssien etenemistä kuvaava prosessi sisältää tietoa prosessin vaiheista sekä toimijoiden rooleista ja vastuista. Kuvauksen tulee olla kaikkien tahojen hyväksymä ja tuntema, ja se julkaistaan myös seutuportaalissa.
- Lisäksi viranhaltijan päätettävissä olevista kuntarajat ylittävistä asioista tehdään yhteinen ohjeistus kaikkiin kaupunkeihin. Myös seutua koskevan tiedottamisen koordinointi huomioidaan prosessikuvauksessa.

Hallintokuntien perustehtävien kuten päivähoitopalveluiden järjestämisessä kuntalaisten vuorovaikutus perustuu tällä hetkellä lähinnä asiakkuuteen. Seututasolla tämän vuorovaikutuksen tulisi tapahtua samalla tavalla kuin yksittäisen kaupungin sisällä, sillä asiakkuus ylittää yhä useammin kuntarajat. Haasteena on myös se, että lainsäädännössä ei ole säästöksiä osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestämisestä kaikilla hallinnonaloilla. Onkin tärkeää, että eri tyyppisten seudullisten hankkeiden yhteydessä kehitetään johdonmukaisesti myös osallistumiskäytäntöjä.

Kansalaiskanava-hanke perustettiin luomaan vuorovaikutuksen toimintamallia pääkaupunkiseudulle. Tämä esite on yksi vastaus pääkaupunkiseudulla käytävään osallisuus- ja vuorovaikutuskeskusteluun. Esitteessä kuvattua toimintamallia voi soveltaa myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Erityistä huomiota on kiinnitetty kuntarajat ylittävien aloitteiden, palautteiden ja tarpeiden tunnistamiseen ja vastaanottamiseen. Asiaa katsotaan tarkoituksella asukkaan näkökulmasta, eli miten vuorovaikutus ja osallistuminen seudun asukkaalle näyttäytyy.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien välisen yhteistyön merkitys on kasvanut. Yhteistyötä on parannettu, mutta seudullisen osallistumisen ja vuorovaikutuksen kehittäminen ei ole ollut näissä keskusteluissa järjestelmällisesti mukana. Erityisesti tämä koskee suuria seudullisia hankkeita, joissa toimijoina kaupunkien lisäksi ovat muun muassa valtion laitokset. Tällaisia ovat esimerkiksi tiehankkeet. Näiden hahmottaminen on asukkaan näkökulmasta hankalaa, vaikkakin osallistumismenettelyt ovat rakennettuun ympäristöön liittyvissä hankkeissa pääasiassa lakisäätöisiä.

1. IMPULSSI

Miten seudulliset impulssit syntyvät?

Mitä mahdollisuuksia nyt?

- Impulssi on syy toimia. Se voi olla varsinainen aloite, palaute, keskustelupuheenvuoro, lehtijuttu tai huhu. Sen lähettäjä voi olla kuka tai mikä yhteisö tahansa (asukas, viranhaltija, luottamushenkilö, yritys, valtio, Uudenmaanliitto, YTV, ym.).
- Impulssi on useimmiten viranhaltijan huomio, luottamusmiehen aloite tai yhteisötoimijan ehdotus
- Jos asukas on toisen kunnan asiakas (esim. liikuntatilojen käyttö), aloitteen/palautteen voi antaa suoraan palvelun tarjoajalle
- Laajemmissa ja useita toimijoita koskevissa asioissa asukkaana mahdollisuus tehdä ylikunnallisia aloitteita on pieni ja tapahtuu lähinnä mielipidekirjoitusten tai luottamushenkilökontaktien kautta

Mikä nyt haasteellista?

- Asukkaana näkökulmasta toimijoita on runsaasti (kaupungit, yhteistyöelimet, tietyt valtakunnalliset toimijat), jolloin kokonaisuutta on vaikea hahmottaa
- Tietoa täytyy etsiä monesta eri lähteestä. Seudullisiin asioihin liittyvä kohina ja epätietoisuus lisääntyvät
- Seudullisten impulssien kanavoimiselle ei ole sovittu toimintatapaa

Toimenpide-ehdotukset:

- Seudullisia asioita koskeva tieto kootaan ja jäsennetään yhteen paikkaan, esim. seutuportaaliin, jossa olisi
- tietopaketti eri hallinnon aloilta ja muista seudun toimijoista (esim. Tiehallinto, HUS, YTV, Uudenmaan liitto)
  - linkkilista eri kuntien aloite- ja palautteenantokanaviin
  - Otakantaa.fi –tyyppinen kommentointipalsta seutuasioista

Kaupunkien omiin lehtiin sekä ilmaisjakelulehtiin perustetaan seudullisia hankkeita ja asioita käsittelevä tiedotuspalsta (vrt. HKL:n sivut ilmaisjakelulehdissä)

2. TUNNISTUS

Miten seudullisia impulsseja tunnistetaan?

Mitä mahdollisuuksia nyt?

- Virallisia kanavia (viranomais- ja luottamusmiehaloite tai määräys) myöten saapuvien impulssien tunnistaminen helppoa
- Asukkaiden aloitteet ja palautteet toimitetaan kuntakohtaisia tai yhteistyöelinten kanavia pitkin
- Yleisessä keskustelussa vellovat asiat voivat satunnaisesti tulla huomioituksi

Mikä nyt haasteellista?

- Seudullisille impulsseille ei ole olemassa omaa tunnistamisjärjestelmäänsä
- Seudullisten impulssien havainnoiminen on kiinni yksittäisten toimijoiden reagoimisesta sekä impulssien antajien tiedoista ja taidoista osata ottaa yhteyttä oikeaan paikkaan
- Ainoastaan maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa arvioimaan vaikutteita laajalti

Toimenpide-ehdotukset:

- Rakennetaan seudullinen palaute-/aloitekanava,
- joka ottaa vastaan seudullisia aloitteita, ideoita ja palautetta, ja välittää niitä eteenpäin
  - joka sisältää prosessikuvauksen seudullisten impulssien etenemisestä ja niihin reagoimisesta kaikkien tahojen tietoon (kaupunkien hallinnot, asukkaat, yhteisöt, luottamuselimet, muut seudun toimijat)
  - jonka sähköinen versio prosessikuvauksineen löytyy seutuportaalista

3. PROSESSIIN POIMINTA

Miten impulssit valikoituvat päätöksentekojen ja suunnitteluprosessiin?

Mitä mahdollisuuksia nyt?

- Toimenpiteisiin johtavat impulssit valikoituvat kuntakohtaisesti, yhteistyöelinten tai esim. valtion laitosten kautta
- Usein ensimmäinen seula on kunnassa ja vasta kun asia on edennyt monipuolisesti kunnan sisällä, se voi edetä seudulliseen tarkasteluun

Mikä nyt haasteellista?

- Systemaattinen seudullisten impulssien käsittelyprosessi puuttuu
- Iso osa ideoista, aloitteista ja palautteesta menee ohi, koska ei ole yhteisiä periaatteita niihin reagoimisessa. Tilanne näyttää asukkaista siltä, että seudulliset asiat eivät kuulu kenellekään

Toimenpide-ehdotukset:

- Määritellään yhteinen toimintamalli seudullisiin impulsseihin reagoimisesta.
- Mallin tulee olla yhteisesti sovittu ja auki kirjoitettu, kaikkien tunnistama ja hyväksymä prosessikuvaus, joka on näkyvillä seutuportaalissa
  - Asukkaille annetaan selkeä palaute asian etenemisestä tai suunnitelluista toimenpiteistä sekä asiaa hoitavan henkilön nimi. Pelkkä diaarimerkinnän välittäminen ei riitä.

4. VUOROVAIKUTTEINEN VALMISTELU/SUUNNITTELU

Miten vuorovaikutus ja osallistuminen toteutuvat seudullisissa hankkeissa?

Mitä mahdollisuuksia nyt?

- Seudulliset hankkeet yksittäisen kaupungin tai yhteiselimen vastuulla, joten tiedottaminen sekä osallistumis- ja vuorovaikutuskäytännöt erilaisia
- Asiakkuuden kautta tapahtuva vuorovaikutus hoitunee tulevaisuudessa nykyisellä tavalla, eli yhteistyönä asiakkaan ja palvelun tarjoajan välillä
- Fyysisiä rakenteita koskevissa hankkeissa osallistumismenettelyt lakisääteisiä

Mikä nyt baasteellista?

- Seutuasioissa osallistumismahdollisuudet eri kaupunkien asukkailla erilaiset
- Seudullista osallistumis- tai vuorovaikutusprosessia ei ole kuvattu (erityisesti monen toimijan hankkeissa)
- Erityisesti laajoista ja monitoimijaisista seutuhankkeista vaikea löytää tietoa, kun se on hajallaan eri toimijoilla
- Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan perustamien työryhmien valmistelutyöhön ei osallistumismahdollisuuksia asukkaiden suora yhteys puuttuu

Toimenpide-ehdotukset:

Kuvataan seudullinen osallistumis- ja vuorovaikutusprosessi.

Kuvaus sisältää

- määrittelyn eri toimijoiden rooleista, vastuista, vaiheisiin soveltuvista menetelmistä, tiedottamiskäytännöistä
- ohjeistuksen siitä, miten osallistuminen ja vuorovaikutus tulisi hoitaa, jotta asianosaisilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet osallistua suunnitteluun ja valmisteluun

Kehitetään seudullista tiedottamista systemaattisesti siten, että

- seutuportaalin seutuhankesivuja hyödynnetään monipuolisesti mm. esittelemällä kaupunkien yhteiset projektit ja esimerkiksi suuret tiehankkeet (vrt. www.raksa.info)
- kaupunkien ja muiden seudulla toimivien tahojen kotisivuilta on linkit seutuportaalin seutuhankesivuille
- ilmaisjakelulehtiin perustetaan seutuhankepalsta

Käytetään seutuhankkeissa joustavia hankeryhmiä, jotka

- ovat monitoimijaisia (myös asukasedustus) ja poikkihallinnollisia, kuntarajat ylittäviä yhteistyöryhmiä
- edellyttävät yhteistä ohjeistusta, jonka avulla ryhmä hankkeiden alkaessa kootaan
- mahdollistavat kunta-, organisaatio- ja hallintorajat ylittävän keskustelun sekä asukkaiden edustuksen suunnittelussa

5. SEUDULLINEN PÄÄTÖKSENTEKO

Miten asukas voi osallistua seutua koskevaan päätöksentekoon? Miten päätöksenteosta saa tietoa?

Mitä mahdollisuuksia nyt?

- Päätöksenteko seudullisissa hankkeissa tapahtuu kaupunkikohtaisesti tai tietyissä asioissa yhteistyöelimissä (YTV, HUS jne.)
- Myös jotkut valtion laitokset (esim. Tiehallinto) ovat mukana tietyissä seutua koskevissa päätöksissä
- Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta tekee ehdotuksia, jotka vahvistetaan tämän jälkeen jokaisessa kaupunginvaltuustossa
- Osallistumismahdollisuus tässä vaiheessa on päätöksestä valittaminen oman kaupungin valtuustolle tai yhteistyöelinten tekemisissä päätöksissä suoraan niille

Mikä nyt baasteellista?

- Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan laatimista ehdotuksista on mahdollista valittaa kaupunginvaltuustojen tekemien päätösten jälkeen. Osallistuminen tapahtuu myöhäisessä vaiheessa, kun valmistelutyö on jo tehty
- Tiedot kaupunginvaltuustojen tekemisistä päätöksistä etsittävä kaupunkien omista lähteistä, jolloin niitä on vaikea yhdistää seudullisiin asioihin liittyviksi päätöksiksi
- Yhteisen päätöksenteon puuttuminen hidastaa erityisesti pieniä ja helposti toimeenpantavia yhteisiä hankkeita

Toimenpide-ehdotukset:

Kehitetään tiedottamista seutuasioita koskevista päätöksistä

- kokoamalla seutuportaalin seutuhankesivuille seutua koskevat päätökset yhteen paikkaan

Selvitetään mahdollisuuksia seudullisen ”nopean toiminnan” päätöksentekoon, joka

- perustuisi joustavaan rakenteeseen ja mahdollistaisi sitovat päätökset pieniä toimenpiteitä vaativissa asioissa
- edellyttää yhteistä ohjeistusta seudulle viranhaltijan päätettävissä olevista asioista ja niiden toteutuksesta

6. TOTEUTTAMISVAIHE

Millaista on osallistuminen seudullisen hankkeen toteutusvaiheessa?

Mitä mahdollisuuksia nyt?

- Toteutusvaiheessa osallistumismahdollisuudet ovat kuntakohtaisia, vain HUS- ja YTV-hankkeet ovat seudullisesti toimivia
- Kuntalaisen mahdollisuus vaikuttaa toisen kunnan toimintaan tapahtuu asiakkuuden kautta

Mikä nyt baasteellista?

- Kun hankkeita toteutetaan kunta- tai toimijakohtaisesti, toteutukset vaihtelevat. Tästä johtuen osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuudet ovat erilaisia eri kuntien asukkailla ja/tai eri hankkeiden kesken
- Ylikunnallinen osallistuminen on määrittelemätöntä, joten asukkaat ovat epätietoisia mahdollisuuksistaan ja oikeuksistaan
- Palautteen keruu jää hajanaiseksi, kun kukin kunta ja toimija toimii tavallaan

Toimenpide-ehdotukset:

Kehitetään seudullisille hankkeille yhteistä toteutustapaa ja koordinoitua tiedonsaantia

- hyödyntämällä seutuportaaliin seutuhankesivustoa, jolta löytyy tietoa hankkeiden vastuutahosta sekä mahdollisuus seurata hankkeiden etenemistä
- linkittämällä kaupunkien, kaupunginosien ja muiden toimijoiden kotisivut seutuhankesivustoon
- yhtenäistämällä toteutusvaiheen vuorovaikutuskäytäntöjä seutuhankkeisiin osallistuvissa kunnissa

